

RÄTTSTOLKARNA

Rätt tolk för rättsväsendet är en rättstolk

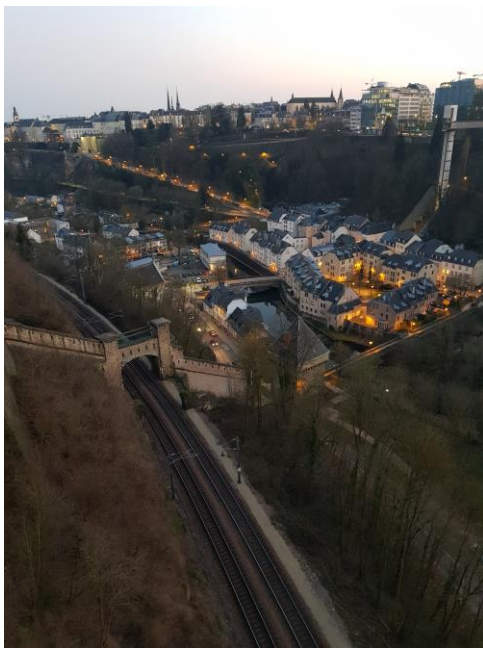
Rapport från EULITA:s årsmöte

28-29 mars 2019 i Luxemburg

och konferensen med temat

“The impact of interpreters on the judiciary at national and international level”

Årets konferens och årsmöte ägde rum i EU-domstolen som är långt ifrån färdigbyggd och påminner mer en filharmoni än en domstol. EU-domstolen tillhandahöll såväl lokaler som tolkar till engelska, italienska, tjeckiska, spanska och franska. Undertecknade var närvarande för att representera Rättstolkarna bland drygt ett hundratal delegater.

Konferensen var mycket välbesökt, vi träffade kollegor från både EU-länder, men även flera deltagare från bl.a. USA, Ukraina och Kina. Intresset för årets konferens var så högt att EULITA:s verkställande kommitté var tvungen att kontrollera antal sittplatser i EU-domstolens största rättssal för att säkerställa att alla anmälda deltagare kunde få vara med. Eftersom enbart EULITA:s medlemmar får vara med på årsmötet (ca 35 personer som representerade 23 av 34 medlemsorganisationer) så var skillnaden mellan det totala antalet konferensdeltagare och dem som stannade kvar för årsmötet slående. Precis som tidigare kunde man även denna gång konstatera att man i de flesta länder inte skiljer mellan konferenstolkar och rättstolkar. Det är bara vi i Sverige som har den distinktionen. De flesta verksamma rättstolkar är i första hand konferenstolkar och vice versa. Det är också sedan tidigare känt att det bara är Sverige som har en renodlad speciell kompetens i rättstolkning (och för den delen i sjukvårdstolkning).

Programmets allra första punkt var EU-domstolens gåva till EULITA. Vi fick nämligen möjlighet att närvara vid en muntlig förhandling om implementering av EU:s lagar i medlemsländerna. Vi besökte en mycket intressant förhandling som handlade om tillämpning av EU bestämmelser på miljöområde. Käranden (den tyska staten) hävdade att eftersom Tyskland redan har mycket hård miljölagstiftning, finns det inte förutsättningar att gå ner till EU nivån som i detta fall är lägre än den tyska lagstiftningen. Förhandlingen hölls på tyska och det tolkades till franska och litauiska. Tolkspråken bestäms precis som i Sverige av parternas och rättens (dock inte publikens) tolkbehov. Formatet för den muntliga förhandlingen påminner något om den svenska. En intressant skillnad är att parterna sitter framför rätten och håller anförandena stående vid var sitt podium. Tolkarna sitter parvis i respektive tolkbås och arbetar från det talade språket till sitt modersmål. Tolkbåsen nås inte från rättssalen utan det finns särskilda ingångar till tolkarnas arbetsplats, i en mindre rättssal finns det 8 tolkbås och i den stora kammaren var det ännu fler. Ofta jobbar tolkarna i par, men i de stora språken kan det vara 3 tolkar som jobbar tillsammans. Det finns ingen tidsbegränsning på hur länge en tolk ska hålla på innan kollegan tar vid utan det är kopplat till talaren – för att åhöraren ska lättare skilja mellan de som håller tal brukar

RÄTTSTOLKARNA

Rätt tolk för rättsväsendet är en rättstolk

tolkarna ”skugga” var sin talare (numera har dock parterna en begränsning på 15 min för sin plädering så det hör snarare till undantag än regel att en tolk behöver tolka i mer än 20 minuter åt gången). Nivån på tolkarna i EU-domstolen är utomordentligt hög. Domstolen bedriver tolkträning och på andra och tredje våningen kunde vi se små undervisningslokaler där verksamma tolkar genomgår skraddarsydd utbildning för att kunna arbeta vid domstolen.

Efter studiebesöket välkomnades vi av EU-domstolens president Koen Lenaerts. På ett mycket informellt och trevligt sätt talade han varmt om hur viktigt vårt yrke är. Otaliga är de språkkombinationer som kan vara aktuella för förhandlingar vid domstolen (522 med hänsyn till 24 officiella arbetspråk inom EU). Det officiella arbetspråket i domstolen är franska och därför förväntas alla domare som representerar de olika medlemsländerna kunna tala och förstå franska, dessutom sker överläggningar utan tolkarnas närvaro vilket gör det nödvändigt för domare att kunna kommunicera genom ett gemensamt språk. Domstolen har ca 70 anställda tolkar som täcker många språkkombinationer iom att de har flera arbetspråk när de anställs (t.ex. ett språk på modersmålsnivå, ett eller flera språk som de kan göra en ”retur” till och ett eller flera passiva språk), dessutom ingår det i deras jobb att kunna under tiden lägga till upp till 6 språk i deras portfolio. Vi träffade en mycket duktig belgisk kollega Cedric som både tolkade den muntliga förhandlingen från tyska och senare även konferensen och EULITA:s årsmöte från engelska och spanska till franska. Det förekommer att domstolen engagerar frilansande tolkar i mindre förekommande språk (som i vårt fall litauiska) eller i de fall flera förhandlingar som involverar populära språk pågår samtidigt. EU-domstolen har uppemot 300 frilanstolkar, domstolen är mån om sina frilansare och ser till att tolken alltid har minst en betald inläsningdag och får stöd med förberedelserna och terminologin från sina fastanställda kollegor. Mer om arbete som frilanstolk för EU-domstolen kan du läsa här http://europa.eu/interpretation/index_sv.html

Under panelanförandena diskuterade de deltagande domarna och chefsåklagare från Spanien, Irland, Tjeckien, Luxemburg och EU-domstolen samt Tribunalen arbetsvillkoren och förutsättningarna att arbeta som rättstolk i respektive länder, samt skillnader mellan hur de upplevde tolkningen på nationell resp. internationell nivå. Vi fick höra att skillnaderna i medlemsländerna var mycket stora. I Italien får en rättstolk ca 15 euro för två timmar, vilket är minimiersättning för ett tolkuppdrag. Det var inte svårt att räkna fram att en timme kostar något mer än 7 euro. Även för de italienska förhållandena är detta än extremt låg ersättning, något som Italien borde förbättra. För oss, däremot, blev det väldigt påtagligt att de utmaningar som vi som tolkar möter i vårt arbete är ser väldigt olika ut beroende på om det sker på nationell eller internationell nivå med tanke på både arbetsvillkor och den status som tolkyrket har på respektive plan.

RÄTTSTOLKARNA

Rätt tolk för rättsväsendet är en rättstolk

I kaffepauserna och under middagen fick vi träffa några gamla och nya kollegor som berättade om arbetsvillkoren och språklandskap i sina respektive länder, bl.a. Belgien, Österrike, Polen, Nederländerna, Finland och Italien. Kollegan från Finland berättade att det inte finns någon auktorisation inom rättstolkning och att väldigt få tolkar i deras förening överhuvudtaget har något med rättstolkning eller översättning att göra. Hon själv har fördelen av att ha jobbat som in-house konferenstolk inom EU-kommissionen och har därför de färdigheter och den kompetens som

kommer närmast till vad en rättstolk behöver besitta och är därför väldigt efterfrågad, men å andra sidan är det inga färdigheter som hör till det vanliga på den finska tolkmarknaden. Dessutom berättade hon att tolkförmedlingarnas förmedlingsavgift hänger ihop med antal beställda timmar, de får alltså en viss "provision" på tolkens arvode, dvs. om tolken beställs till en rättegång som sträcker sig över flera dagar så får förmedlingen en del av kakan för varje tolkad timme.

Remco Ruiter, generaldirektör för tolkavdelning inom EU-kommissionen, blev intresserad av det auktorisationssystem som finns på området i Sverige och Rättstolkarna berättade detaljerat om den nyutkomna SOU 2018:83 samt relevant rättspraxis gällande rättstolkar och deras arbetsvillkor. Remco har i sin tur informerat oss

om deras Knowledge Center on Interpreting.

Konferensens andra dag var ägnad åt frågor kring rekrytering av tolkar till de olika domstolarna på internationell nivå (nämligen EU-domstolen, Europadomstolen samt Internationella brottmålsdomstolen). Chloé Chenetier från Europadomstolen för mänskliga rättigheter, Marie Muttilainen som ansvarar för tolktjänsterna på EU-domstolen och Alexandra Tomic från Internationella brottmålsdomstolen berättade om hur man rekryterar tolkar till diverse uppdrag, hur deras arbetsvillkor och arbetsuppgifter ser, vad ingår i tolkarnas uppdrag och hur de förbereder sig inför tolkning. Den sistnämnda domstolen anlitar ofta lokala tolkar i de länder som rätten behöver resa till, dessa tolkar genomgår säkerhetskontroll och eftersom de av den lokala befolkningen kan uppfattas som företrädare för främmande intressen, lade Alexandra Tomic extra stor vikt vid de rekommendationer och eventuellt skydd som kan ges till tolkarna både under och efter deras tolkuppdrag. Hon förklarade också att domstolen har ambitionen att offentliggöra ordlistor inom relevanta områden och inom snar framtid beräknas de att vara tillgängliga på domstolens hemsida.

Hanne Mörk från Norge presenterade en handbok i rättstolkning, Marta Sancho från Italien berättade kort om hennes projekt "How to evaluate the quality of legal interpreters" och Alina Frantsuzova från Rättstolkarna redogjorde kort för hennes PhD-forskning om kommunikativa misslyckanden inom rättstolkning i ett föredrag om "The impact of interpreters on the judiciary: A mismatch of expectations (linguistic semiotics approach)".

RÄTTSTOLKARNA

Rätt tolk för rättsväsendet är en rättstolk

På årsmötet föredrogs det en kortare sammanfattning av EULITA:s verksamhet under det gångna året. Rättstolkarna tog tillfället i akt och gratulerade EULITA:s styrelse samt särskilt Liese Katschinka för antagande av standard på området rättstolkning (ISO 20228) varpå Liese betonade vikten av att uppmärksamma alla aktörer på standardens införande. Läs mer här <https://www.iso.org/standard/67327.html>

Ett särskilt känsligt ämne på årsmötet var frågan om höjning av medlemsavgiften. Några medlemsorganisationer föreslog en höjning med ca 1 euro per medlem, vilket för många innebar mer än fördubbling av den nyvarande avgiften och förslaget röstades därför ner. Däremot har styrelsens förslag om avgiftshöjning om 10% röstats igenom och gäller från och med i år. Flera stora medlemsorganisationer (t.ex. från Tyskland med ca 8 000 medlemmar) var inte nöjda med avgiftshöjningen eftersom de inte kände att de fick så mycket för pengarna. Endast en bråkdel av deras medlemmar är verksamma inom rättstolkning eller översättning och avgiftshöjningen skulle innebära att man finansierar den nischade verksamheten på bekostnad av andra områden inom organisationen. Detta visar ännu en gång på hur viktigt det är för oss i Sverige att mobilisera alla rättstolkar och rekrytera dem till föreningen.

Just nu håller EULITA på att ta fram en förbättrad och uppdaterad hemsida med framförallt responsiv funktion (dvs anpassad användning via mobila enheter såsom läsplatta och smartphone), men också smidigare översikt över de projekt som EULITA driver och med möjlighet till en samlad ”event”-sida så att medlemsorganisationer ska se varandras aktiviteter och kunna hålla direkt kontakt med varandra genom EULITA:s försorg. Ett annat förslag som EULITA:s styrelse presenterade var att sammaställa ett gemensamt register över tolk- och översättararvoden i alla medlemsländer, men det förslaget mötte kraftigt motstånd, speciellt på området för översättartjänster (pga rädslan för outsourcing). Samtidigt är ju de flesta arvoden för rättstolkning offentliga i respektive land. EULITA tycker att den samlade kompetensen som även gäller arvodesfrågan ska kunna hjälpa organisationen att driva fram rättstolkarnas intressen i de länder där arvodesnivåer är låga och kan höjas. Vi i Sverige ligger relativt bra till vad gäller arvoden. I Tyskland kan man som rättstolk få ca 75-80 euro per timme samtidigt som det kan skilja sig mellan de 16 delstater som finns i landet (för medlemskap i föreningen betalar tyska tolkar och översättare ca 1000 euro per år).

Daniela Amodeo Perillo, EULITAs President, avslutade årsmötet och tackade alla för visat engagemang.

För Rättstolkarnas styrelse,

RÄTTSTOLKARNA

Rätt tolk för rättsväsendet är en rättstolk

Alina Frantsuzova (rätts- och sjukvårstolk i ryska)

och Alexander Karlsen (rättstolk i ryska, tolk i danska samt norska)